מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבחין בין יישובים כפריים ועירוניים
- להכיר גורמי מיקום ואת השפעתם על הקמת יישובים
- להבין איך ולמה יישובים משתנים עם הזמן

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א׳ – הבנה בסיסית

- 1. א – הסיבות להקמת יישוב דווקא במקומו
- 2. ב – חיפה
- 3. ב – היא התרוקנה
- 4. ב – קרבה לידע ולתשתיות
- 5. ב – הר עם מעיין

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

- 1. לא נכון – יישובים גדלים, מתכווצים ומשתנים באופיים
- 2. נכון – זהו בדיוק תהליך האורבניזציה
- 3. לא נכון – יישוב כפרי קטן וקרוב לטבע
- 4. נכון – שם העיר מרמז על כך, וזה היה גורם המיקום המקורי
- 5. לא נכון – בהתחברות לרכבת היא דווקא עשויה לפרוח

חלק ג׳ – השלימו את המשפט

- 1. חיים
- 2. מושבה
- 3. אורבניזציה
- 4. מים
- 5. באר שבע
- 6. כפרי

חלק ד׳ – התאימו יישוב לגורם המיקום שלו

- 1 – ג (הר עם מעיין)
- 2 – ה (נמל)
- 3 – ד (אוניברסיטה והיי-טק)
- 4 – ב (מפעלים שנסגרו)
- 5 – א (התחברות לרכבת)

חלק ה׳ – סדרו את רצף היישובים מהקטן לגדול

- 1. כפר
- 2. מושב
- 3. מושבה
- 4. עיירה
- 5. עיר
- 6. מטרופולין

חלק ו׳ – כתיבה והבעת דעה

- 1. תשובה אישית הכוללת גורם מקורי אחד לפחות וגורם חדש אחד (למשל רכבת, היי-טק, קליטת עלייה)
- 2. תשובה הכוללת 4 גורמי מיקום (2 פיזיים כמו מים/תנאי קרקע, 2 אנושיים כמו תשתיות/קרבה לעבודה) ואתגר הגיוני אחד

כרטיס יציאה – מה לחפש

- גודל, צפיפות, שירותים ואופי קהילתי
- פיזי: מים/קרקע/הגנה; אנושי: תעסוקה/תשתיות/קרבה לדרכים
- כי גורמי המיקום משתנים, כלכלה משתנה, ומתרחשים תהליכים כמו אורבניזציה

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדוגמה מהיישוב של התלמידים עצמם כדי לחבר את החומר
- כדאי להדגים על לוח את רצף היישובים מכפר למגה-סיטי לפני התרגול
- בדיון על הדילמה, לעודד הקשבה לטיעונים הנגדיים לפני הצבעה

דף תרגול: יישובים מגוונים ומשתנים

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

יישובים נבדלים בגודלם, באופיים ובדרך שבה הם נולדו וגדלים. בדף זה נתרגל את המושגים המרכזיים ונבחן דוגמאות מהארץ ומהעולם.

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהם גורמי מיקום?

א) הסיבות להקמת יישוב דווקא במקומו ב) כפתורים במפה ג) חוקי תנועה בעיר ד) סוגי מזון באזור

2. איזה יישוב הוקם סביב נמל?

א) ירושלים ב) חיפה ג) באר שבע ד) עיירת פיתוח

3. מה קרה לדטרויט כשהמפעלים נסגרו?

א) היא גדלה ב) היא התרוקנה ג) היא הפכה לכפר ד) היא קיבלה נמל

4. מה חשוב יותר בעידן הדיגיטלי מקרבה לחומרי גלם?

א) קרבה לים ב) קרבה לידע ולתשתיות ג) קרבה להרים ד) קרבה לנמל

5. ירושלים גדלה סביב:

א) נמל ב) הר עם מעיין ג) בארות מים ד) תחנת רכבת

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כל היישובים נשארים אותו דבר לאורך זמן	☐	☐
2	כפר שעובר אורבניזציה הופך עירוני יותר	☐	☐
3	יישוב כפרי הוא בדרך כלל גדול וצפוף	☐	☐
4	באר שבע הוקמה במקור סביב בארות מים	☐	☐
5	עיירת פיתוח שמתחברת לרכבת עלולה רק להתרוקן	☐	☐

3 חלק ג׳ – השלימו את המשפט

השלימו את המילה החסרה.

1. יישוב הוא מקום שבו אנשים _____ ועובדים באופן קבוע

2. ברצף היישובים, בין כפר לעיר נמצאים גם מושב ו _____

3. תהליך שבו יישוב כפרי הופך עירוני נקרא _____

4. גורם מיקום שהיה חשוב בעבר ליישובים הוא קרבה ל _____

5. עיר שגדלה סביב אוניברסיטה והיי-טק היא _____

6. יישוב _____ מאופיין בקהילה קטנה שבה כולם מכירים את כולם

4 חלק ד' – התאימו יישוב לגורם המיקום שלו

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ירושלים	___	**א.** התחברות לרכבת
2. חיפה	___	**ב.** מפעלים שנסגרו
3. באר שבע (היום)	___	**ג.** הר עם מעיין
4. דטרויט	___	**ד.** אוניברסיטה והיי-טק
5. עיירת פיתוח	___	**ה.** נמל

5 חלק ה' – סדרו את רצף היישובים מהקטן לגדול

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	עיר
☐	עיירה
☐	כפר
☐	מטרופולין
☐	מושב
☐	מושבה

6 חלק ו' – כתיבה והבעת דעה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו יישוב (שלכם או סמוך) וכתבו: מתי הוקם, מה היו גורמי המיקום המקוריים, ואילו גורמים חדשים משנים אותו היום

2. אתם מתכננים יישוב חדש ב-2050. בחרו מיקום ונמקו באמצעות שני גורמים פיזיים ושני גורמים אנושיים, וציינו אתגר אחד

כרטיס יציאה

מהו ההבדל המרכזי בין יישוב כפרי לעירוני?

תנו דוגמה אחת לגורם מיקום פיזי ואחד אנושי

למה יישובים משתנים עם הזמן?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀